

ürült a kincstár, mire a császár megkérdőjelezhetetlenségének tudatában őt hibáztatja, hogy nem kellett volna kifizetnie a hitelezőket.

Martinusnak nem sikerült hatnia a császárra, megalázottan kullog el. Priscillanust halálra ítélik, a helyzet ennél azonban sokkal súlyosabb, a császár ugyanis el akarja fogatni az eretneknek talált püspök hozzátartozóit is Hispániában, hiszen haláluk esetén a vagyona rá száll. Martinust megrendíti hír. Elismeri, hogy Priscillanus vétkezett. Az egyháznak valóban egyszerűsége kell törekednie, de Priscillanus túlzásba vitte. Úgy véli, a vasárnapi böjt vagy a szomjaztatás teljesen értelmetlen dolog, még attól a kevéstől is megfosztja az egyszerű népet, amire szerény keretei között lehetősége van. A császár meglátogatja Martinust és egyezséget ajánl. Ha a püspök megjelenik a zsinat többi tagja között, amikor elítélik Priscillanust, akkor a császár nem megy el Hispániába, így több száz ember megmenekül a haláltól. Martinus vívódik, hogy mit tegyen. Adja fel elveit, hogy emberek életét megmentse, és vegyen részt a koncepció perben, ezzel elismerve, hogy ő is elítéli Priscillanust, holott valójában gyilkosságnak tartja az ítéletet egy ártatlan ember felett? Végül meghozza a döntést.

A történet a katolikus egyház sorsfordító éveiben játszódik, amikor a hivatalosan is államvallássá lett egyház kilépett üldözötti szerepéből, és próbálja megtalálni helyét a világban. Ehhez a császársághoz való viszonyulását is tisztáznia kell, amihez nem elég Jézus mondása, mely szerint „Adjuk meg a császárnak, ami a császáré.”

Martinus attól fél, ha az egyház egyszer megengedi, hogy vallási ügyekben a császár döntsön, akkor ezzel precedenst teremtenek, és onnantól már nincs visszaút. Megdöbbenéssel mondja, hogy a nemrégiben még katakombákban bujkáló, üldözött keresztények milyen rövid idő alatt váltak üldözőkké.

Szombath András első drámája a Szivárvány havasán. Elgondolkodtató alkotás, a nézőben további kérdéseket vet fel. Létezik-e vajon emberség ott, ahol a törvény és az előírások szava felülír mindent? A vitázó felek, Priscillanus elítélői és szövetségesei is Jézus szavaira hivatkoznak érveléseikben. Lehet-e ugyanazt a kijelentést jóra is és rosszra is felhasználni egyszerre? Kinél van az igazság? Babarczy László rendező ezt mondja az egyház függetlenségének dilemmájáról:

... vannak közöttük, akik meg akarják tartani az egyház függetlenségét, és vannak, akik alkalmazkodnának az új, immáron hatalminak nevezhető helyzethez, saját vágyaik kielégítésére használják fel azt.”

DRYP

KERTI NAPLÓ MÁJUSRA MÉG ÁPRILISBAN...

Még alig száradt meg a piros festék húsvéti tojásokon, amikor ide ültem a billentyűk elé, hogy a májusi kerti teendőket számba vegyem. Nem az idő rohan hát ennyire, de mire olvasók elé kerülnek ezek a sorok, lehet, hogy már orgonailat fogadja a kertbarátokat, már azokat, akiknek van ebből távol keleti eredetű és török közvetítéssel honunkba került cserjéből, amit sokhelyütt fává is nevelnek.

Május a palántázások hónapja szokott lenni a konyhakerti gyakorlatban. Hogy az idei május is alkalmas lesz-e rá azt még így április elején a meteorológusok sem tudhatják pontosan. Melegszik a levegő, néha záporokkal hűti. A böjti szelek is segítettek valamit a belvizek felszárításában. Apropos böjti szelek és korai Húsvét – erről külön is szólnék majd a kerti teendők után.

Tehát a májusi teendők. Az idejében elvetett zöldségfélék – sárgarépa, petrezselyem ilyentájt már sorolnak a kertben. Kell rá egy hónap is, hogy kivergődjének az idei esőáztatta – írhattam volna esővertét is – talajból. Gyomlálásuk közben az egyelésüket is fel lehet venni a teendők közé, ha már lomblevelesek lettek. Később még nagyobb figyelmet igényel az egyelés, mert a vékony gyökerek egymásba kapaszkodhatnak s akaratlanul is kis csokrokat húzunk majd ki a sorokból.

Palántázással érdemes megvárni a hónap közepét. Fagyos szentek után kisebb a kockázata, hogy a paradicsom, paprika, vagy éppen az uborka palántákat végleges helyükre tegyük. Aki viszont nem vágyik primőr szabadföldi paradicsomra, vagy uborkára, május elején vetésével is megpróbálkozhat.

Vethetünk még babot, csemegekukoricát és a cékla vetésével sem késtünk el. A fagyok elmúltával tökfélékre is sor kerülhet. A spárgatók, patisszon és cukkini magoknak jó ha egy kis trágya talpat készítünk egy ásónyi mélyedésben. Arra azonban ügyeljünk, hogy a csírázó magok ne közvetlen a trágyára kerüljenek, egy kis lapátnyi föld válassza el a magokat a trágyacsomótól. Egy ilyen fészekbe 2-3 magot is elhelyezhetünk.

Májusi teendők között a gyomlálás a legfárasztóbb munka. Vonatkozik ez a gyümölcsfákra is, ahol a korona méretéhez igazított tányérokat érdemes kialakítani, hogy a csapadék ne csurogjon el és a gyökerek is lélegezhesse. A zöldséges kertben pedig a burgonya sorok körül akadhat tennivaló a kapával. Egy töltegetésre is sor kerülhet a hónap második felében.

A kapát esetenként le lehet cserélni fóliára, vagy szalmára. A fóliás és szalmás talajtakarásnak a gyomosodás csökkentésén kívül vízmegőrző szerepe is van.

Május általában a növényvédelem hónapja is. Sajnos esetenként a ház körüli kiskertben sem tudjuk elkerülni a kártevők s kórokozók elleni vegyszeres védekezést. A

meggy s cseresznye monília hajtás hervadása ellen – ha már megjelent többnyire csak a metszőolló a segítség. A tavaszi lemosó permetezések elmaradását bizony ilyenkor már nemigen lehet pótolni az őszibarackfán sem. Ha a levél fodrosodni kezd, igyekezzünk a piros dudoros levelektől megszabadítani s valamelyik tafrina ellen alkalmas felszívódó permetező szerrel lekezelní fánkat. Gyümölcsfáink kora nyári kezelésekor azonban arra mindig figyeljünk milyen más veteményre, esetleg már pirosodó szamócára hullhat le a lombokról a permetlé. És akkor essék szó a korai Húsvétról is. Az idén ugyanis igen korán volt. Merthogy - mint tudjuk - ez egy mozgó ünnep, nem úgy, mint a Karácsony. Csak zárójelben jegyzem meg, hogy legkorábban március 22-én, és legkésőbb április 25-én kezdődik. Miért is? Mert valamikor réges-régen, még 325-ben a niceai zsinat úgy határozott, hogy húsvét vasárnap a tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtölte első vasárnapjára essék. Az meg változik a naptárban. Nem is bonyolódna a naptár igazítások történelmi történetébe, hiszen a nép hagyományörző szokásait valamennyi vallás magáénak – hogy ne használjam a kisajátítás szót - vallja. Ezért aztán sokan sokszor megpróbálták korrigálni a Föld-fordulókat – részben a vallások harmonizálása szándékával is – de még így is maradt négyévenként egy taldalék napunk – éppen idén lett hosszabb a február is egy szökő nappal. Gyümölcsoltó Boldogasszony napját azonban ez sem változtatta meg, mert azt a naptárreformoktól függetlenül 692 óta - a trullai zsinat döntése szerint - március 25-én tartják. Ebben az évben ez a nap Húsvét hetébe csúszott, ezért várta meg Kovács Gyula Magyar Örökség Díjas erdész, a Tündérvilla mozgalom alapítója a következő pénteket, hogy Pórszombaton, Medes hegyi gyűjteményes gyümölcsöskertjébe hívja oltó napra a tájfajták hagyományörző gyümölcsészeit. Mi is részesei lehetünk a gyümölcsoltást tanító hagyományörző rendezvénynek ezért tudok most néhány mondatot idézni az ott elhangzottakból. **Kovács Gyula köszöntőjéből:** „Rengeteg olyan anyagot kapok, amiben azt írják, hogy nekik ez már nem kell, de szeretnék megmenteni az utókornak. Ugyanis mindig visszaajándékozom a küldött régi fajtákat a tulajdonosuknak. Sokan mondják, hogy ők csak azt kérik, hogy ültessem el ezt a medesi gyűjteményben. Volt ebben az évben egy megható, megrázó esetem is, amikor egy ilyen tájfajta-mentés kapcsán, azt kérdezte az illető, hogy mivel tartozik, mire tréfásan azt válaszoltam, majd amikor már terem – egyébként berkenye fáról volt szó – akkor majd iszunk egy pálinkát a terméséből. Akkor azt mondta nekem, hogy nem tudok én inni magával, mert nincs nekem lábam, egy se. Nem is azért kértem, hogy ültesse el, mert nekem kell, hanem azért, mert ezeket a fákat még az elődeimtől kaptam. Mivel az elmúlt években, évtizedekben körülöttem már mindent kivágtak, még vissza akarom adni ezt a fajtát a jövőnek. És ez a lényeg - azt gondolom. Továbbadni a jövőnek.” **Szani Zsolt dr. a NÉBIH képviselésében is hasonló gondolatokat fogalmazott meg:** „A tájfajta nagyon sok mindent tükröz alkalmazkodóképességével, ellenálló-képességével, érzékenységével utal

arra a tájra, amelyikben keletkezett, illetve a többi fajta tulajdonságával, felhasználási értékeivel pedig azt a gazdálkodási, fogyasztói kultúrát tükrözi, amelyik ezt a fajtát termesztette, vagy termesztí egészen a mai napig. Számomra egy tájfajta egy-egy paraszti közösségnek a kulturális ujjlenyomata. Tudjuk, hogy régen a gyümölcsfajták nagyon sokrétűen kerültek felhasználásra, nagyon sok feldolgozási formát ismertek, többet, mint ma, aszalás, ecet, gyümölcsbor, must, pálinka, lekvárok, kompótok s más befőttek a friss gyümölcsön kívül. Nemcsak a tárgyi kultúrában, hanem a szellemi kultúrában is jelen voltak a gyümölcsök, mint szimbólumok, mint jelképek, az ünnepeken is szerepeltek. Az emberi élet fordulópontjainak ünnepein, születéskor, udvarlaskor, házasságkötéskor s a naptári ünnepeken is előkerültek, húsvétkor, karácsonykor. De végigkísérte a nemzedékek életét is, például a moldvai csángókról hallani, hogy régen élt egy olyan szokás, hogy az illető gyermeknek ültettek egy fát, a leánygyermeknek almafát, a fiúnak általában körtefát, és ha úgy alakult, ebből a fából készült a koporsója is.” **De idézzük ide Ambrus Lajos író szavait is:** „Göcsejben vagyunk, amely a történelmi Magyarország egyik legjobb körtetermő vidéke volt. Elődeink itt körülbelül 200–250 fajta körtét írtak össze. Akkoriban ez nem számított igazán olyan nagy számnak, ma viszont hatalmas mennyiségnek látszik. Napjainkra ez a fajtagazdaság eltűnt, egyedül itt maradt meg valamilyen nyoma Kovács Gyula kitartó gyűjtésének köszönhetően, aki ezt az egész kertet összehozta abban a tudatban, hogy az utolsó percekben, a 25. órában vagyunk. A fajták száma egyre inkább csökken, ez a gazdagság eltűnőben van, s ezzel az élet sokszínűsége is. Ha pedig ez a gazdagság eltűnik, ezért mindannyian felelősek vagyunk – s úgy gondolom, ez nemcsak a gyümölcsészetben, hanem egyéb más dolgokban is érvényes. A Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepe ezért fontos, hogy társadalmisítva legyen. Régen, amikor még egységes, hagyománytisztelő és -örző világ volt, akkor a gyümölcsoltásnak is megvolt a maga hagyománya. Volt oltás és szemzés a naptári szakaszoknak megfelelően, tavasszal az egyik, szemzés nyár végén; általában augusztusban. Ez a gyakorlat és tudás rendkívül fontos volt, és ezért a pomológusok, akik jól látták mindezt már 150 évvel korábban is, azt képviselték, hogy a gyümölcsészetet társadalmisítani kell. Vagyis a gyümölcsoltás tudományának a néphez is el kell jutni. A mai alkalomra is a Nép kertésze című régi Lukácsy Sándor-féle 1881-es lapot hoztam magammal. Ez tulajdonképpen a községi faiskolának volt a régi lapja, Girókuti Ferenc volt az egyik szerkesztője, és abban Bereczki Máté is leírta, hogy a gyümölcsoltás miért fontos és mi volna az előnye. Mint Tőle is olvashatjuk, azzal a nagy kéréssel fordul azokhoz, akik ezt értik – mármint a gyümölcsfaoltást: néptanítók, a lelkesek, papok, vándortanítók, akik az országot akkoriban bejárták és munkájukkal behálózták, hogy ezt a tudományt ne művészetnek és ne büvészkedésnek fogják fel, hanem olyan praktikus, teendőnek, amivel a nép jólétét lehet emelni. És ez a lényeg: úgy gondolom, ma is erről